खिजीदेम्वा गाउँपालिका

खिजीफलाटे, ओखलढुंगा

१ नं. प्रदेश, नेपाल

स्थानीय राजपत्र

भागः१ खण्डः५ संख्याः३ मितिः २०७९/११/२०

कार्यपालिकाबाट जारी नियमावली निर्देशिका र कार्यविधिहरु

नेपालको संविधानको धारा २२६ बमोजिम खिजीदेम्वा गाउँ कार्यपालिकाले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको कार्यविधि सर्वसाधरणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ।

खिजीदेम्बा वाङ्मय प्रतिष्ठान ऐन २०७९

गाउँ सभाबाट पारित मितिः२०७९/११/२०

प्रमाणीकरण मितिः२०७९/११/२०

प्रस्तावना

खिजीदेम्बा गाउँपालिकामा भाषा, कला, साहित्य र संस्कृतिको संरक्षण, संवर्द्धन र विकासका लागि स्थानीय स्तरमा कृयाकलापहरू सञ्चालन गर्न एवं खिजीदेम्बा गाउँपालिकाभित्र योजना र विकासका गतिविधिलाई मर्यादित र व्यवस्थित गर्न वाञ्छनीय भएकाले,

नेपालको संविधानको धारा २२६ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२(१) बमोजिम खिजीदेम्बा गाउँपालिकाले यो ऐन बनाएको छ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१.सङक्षिप्त नाम र परिभाषा

१.संक्षिप्त नाम र प्रारम्भः यस ऐनको नाम **खिजीदेम्वा वाङ्मय प्रतिष्ठान ऐन, २०७९** रहेको छ।

२. यो ऐन स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशन भएको मितिदेखि लागू हुनेछ।

२.परिभाषा

क) वाङ्मय प्रतिष्ठान/प्रतिष्ठान भन्नाले दफा ३ बमोजिम गठन भएको खिजीदेम्बा वाङ्मय प्रतिष्ठान लाई सम्झनु पर्छ।

ख) सभा भन्नाले दफा ८ बमोजिम गठित प्रज्ञा सभालाई सम्झनु पर्छ ।

ग) परिषद भन्नाले दफा ९ बमोजिम गठित प्रज्ञा परिषदलाई सम्झनु पर्छ।

घ) गाउँपालिका भन्नाले खिजीदेम्बा गाउँपालिकालाई सम्झनु पर्छ।

ङ) गाउँपालिका प्रमुख भन्नाले खिजीदेम्बा गाउँपालिकाको अध्यक्षलाई सम्झनु पर्छ।

च) अध्यक्ष भन्नाले खिजीदेम्बा वाङ्मय प्रतिष्ठानको प्रमुखलाई सम्झनु पर्छ।

छ)प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत भन्नाले खिजीदेम्बा गाउँपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई सम्झनु पर्छ ।

ज)कार्यपालिका सदस्य भन्नाले खिजीदेम्बा गाउँपालिकाको कार्यपालिकाका सदस्य सम्झनु पर्छ।

झ)उपाध्यक्ष भन्नाले दफा (९)बमोजिम गाउँपालिकाले मनोनयन गरेको खिजीदेम्बा वाङ्मय प्रतिष्ठानको उपाध्यक्षलाई सम्झनु पर्छ।

ञ)परिषद सदस्य भन्नाले ९ बमोजिम गाउँपालिकाले मनोनित गरेको खिजीदेम्बा वाङ्मय प्रतिष्ठानको परिषद सदस्यलाई सम्झनु पर्छ ।

ट)वाङ्मय सभा सदस्य भन्नाले दफा (८) बमोजिम खिजीदेम्बा वाङ्मय प्रतिष्ठानको परिषद सदस्यलाई सम्झनु पर्छ ।

ठ) गाउँसभा भन्नाले खिजीदेम्बा गाउँपालिकाको गाउँसभालाई सम्झनु पर्छ ।

ड) सदस्य सचिव भन्नाले गाउँपालिकाले सदस्य सचिवको कामकाजको जिम्मेवारी तोकिएको कर्मचारीलाई सम्झनु पर्छ ।

ढ)सचिवालय भन्नाले वाङ्मय प्रतिष्ठानको सचिवालयलाई सम्झनु पर्छ ।

ण)विषयगत समिति भन्नाले दफा ११ अनुसार गठित विज्ञहरूको समिति वा थिङक ट्याङकलाई सम्झनु पर्छ।

त)संरक्षक भन्नाले दफा (७) बमोजिमको पदेन संरक्षकज्यूहरूलाई सम्झनु पर्छ ।

तोकिएको वा तोकिए बमोजिम भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद-२

प्रतिष्ठानको स्थापना, काम, कर्तव्य र अधिकार

३.प्रतिष्ठानको स्थापनाः

१.खिजीदेम्बा गाउँपालिका भित्र स्थानीय स्तरमा भाषा, कला, साहित्य र संस्कृतिको संरक्षण, संवर्द्धन र विकासलाई प्रोत्साहन गर्न एवं खिजीदेम्बा गाउँपालिकाभित्रको योजना निर्माण, उद्योग, पर्यटन, पर्यावरणको विकासको अध्ययन तथा अनुसन्धान गरी योजना र विकासका गतिविधिलाई मर्यादित र व्यवस्थित गर्नका लागि खिजीदेम्बा वाङ्मय प्रतिष्ठान स्थापना गरी सञ्चालनमा ल्याइनेछ।

२. प्रतिष्ठानको कार्यालय खिजीदेम्बा गाउँपालिकाभित्र रहनेछ ।

४. प्रतिष्ठान स्वतन्त्र र अधिकार सम्पन्न हुनेः

१.वाङ्मय प्रतिष्ठान गाउँसभाले पारित गरेको बजेट र नीतिको सीमाभित्र रही प्राज्ञ सभाबाट स्वीकृत कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न सक्ने एक स्वायत्त र अधिकारसम्पन्न प्रतिष्ठान हुनेछ ।

२.प्रतिष्ठानले व्यक्ति सरह चलअचल सम्पत्ति प्राप्त गर्न, उपयोग गर्न, बेचबिखन गर्न वा अन्य कुनै किसिमले व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

३.प्रतिष्ठानले व्यक्तिसरह आफ्नो नामबाट नालिस उजुर गर्न र प्रतिष्ठान उपर पनि नालिस उजुर लाग्न सक्नेछ।

४. प्रतिष्ठानले व्यक्ति सरह करार गर्न, करार बमोजिमको अधिकार प्रयोग गर्न तथा दायित्व निर्वाह गर्न सक्नेछ ।

५) प्रतिष्ठानको काम, कर्तव्य र अधिकारहरूः

यस ऐनमा अन्यत्र लेखिएका काम, कर्तव्य र अधिकारको अतिरिक्त वाङ्मय प्रतिष्ठानको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः

क) वाङ्मय प्रतिष्ठान (भाषा, कला, संस्कृति र साहित्य तथा योजना)को नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने,

ख) गाउँ विकासको योजना निर्माण, उद्योग, शिक्षा, पर्यटन तथा पर्यावरण जस्ता विकासात्मक पक्षहरूको अध्ययन अनुसन्धान गरी योजना, कार्यक्रम र रणनीति निर्माण गर्ने,

ग)भाषा, साहित्य र कला संस्कृतिको अध्ययन अनुसन्धान, संरक्षण, संवर्द्धन र विकासका लागि कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने,

ग)गाउँपालिकाभित्रका स्रष्टाहरूका सिर्जनाहरूको प्रकाशनको लागि प्रोत्साहन गर्ने,

घ) ग्रामिण भेगका साहित्यकारहरूको साहित्यिक कृतिहरू निश्चित प्रतिशत खरिद गरी प्रोत्साहन गर्ने,

ङ) स्वदेशी तथा विदेशी साहित्यिक कृतिहरूको समेत सहयोग वा उपहारस्वरूप ग्रहण गर्ने,

च) ग्रामिण क्षेत्रभित्रका सामुदायिक पुस्तकालयहरूलाई व्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गर्न प्रोत्साहन गर्ने

छ)गाउँपालिका भित्र रहेका साहित्यिक संस्थाहरू गाउँपालिकामा दर्ता, नवीकरण र सूचीकरण गर्ने,

ज)गाउँमा भएका भाषा, कला र संस्कृति सम्बद्ध संस्थाहरूको अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने नियामक निकायको भूमिका निर्वाह गर्ने,

झ)गाउँमा भाषिक सांस्कृतिक सङ्ग्रहालय स्थापना, सञ्चालन र व्यवस्थापन गर्ने,

ञ) सङ्घ, प्रदेश सरकार र अन्य स्थानीय पालिका एवं नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान, नाट्य कला प्रतिष्ठान, ललितकला लगायत जातिय तथा भाषिक संघ संस्था र अन्य सरोकारवाला संस्थाहरूसित समन्वय र सहकार्य गर्ने,

ट)भाषा, साहित्य, कला, संस्कृति, सामाजिक विकास, सामाजशास्त्र, दर्शनशास्त्र आदि विविध विषयको खोज, अनुसन्धान, अन्वेषण गर्न लेखनवृत्ति प्रदान गर्ने,

ठ)विश्वविद्यालयहरू/स्थानीय महाविद्यालयहरूसित सहकार्य गरी स्नातकोत्तर तहका विद्यार्थीहरूलाई भाषा, कला, साहित्य, संस्कृति तथा विकाससँग सम्बन्धित विषयमा शोध कार्यका लागि प्रोत्साहन गर्ने,

ड) गाउँपालिकाभित्रका विविध भाषाका कृति र विदेशी भाषामा लेखिएका साहित्यिक कृतिहरूको अनुवादका लागि प्रोत्साहन गर्ने,

ढ)गाउँपालिकाको भाषा, साहित्य, कला, संस्कृति तथा योजना र विकास सम्बन्धी राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सभा सम्मेलन, गोष्ठी सञ्चालन गर्ने र सहभागिता जनाउने,

ण) गाउँपालिकाका विभिन्न जातजाति, धर्म, सम्प्रदायका सांस्कृतिक पहिचान झल्कने प्रदर्शनी कक्ष र सङ्ग्रहालय निर्माण गर्ने,

त) लामो समयदेखि भाषा, साहित्य, कला, संस्कृति साधनामा लागेर विशिष्ट पहिचान बनाएका स्रष्टाहरूलाई सम्मान गर्ने,

थ) लोपोन्मुख भाषा, संस्कृतिको संरक्षण गर्ने तथा स्थानीय कलाको संरक्षण तथा संवर्धन गर्ने,

द) गाउँपालिकास्तरीय योजना बैङ्क तथा कला गृह (आर्ट ग्यालरी) निर्माण गर्ने,

ध) प्रतिष्ठानको विज्ञ, विद्वान छनोटको मापदण्ड निर्माण गरी विशिष्ट विद्वान तथा वाङमय साधकलाई आजीवन सदस्यता प्रदान गर्ने,

न)योजना, विकास एवं साहित्यिक र कलासम्बन्धी संस्थाहरूको जिल्ला प्रशासन कार्यालय तथा समाजकल्याण प्रतिष्ठानमा दर्ता नवीकरण गर्न गाउँपालिकाले सहजीकरण र प्रोत्साहन गर्ने,

प) गाउँसभाले पारित गरेका योजना एवं विकासात्मक कार्यक्रम र अन्य भाषा, साहित्य, कला र संस्कृति सम्बन्धी कार्य गर्ने।

परिच्छेद-३

प्रतिष्ठानको संरचना

६.प्रतिष्ठानको संरचना: यस प्रतिष्ठानको संगठनात्मक संरचना देहायबमोजिम हुनेछ र यिनीहरूको सामूहिक रूप नै खिजीदेम्बा वाङ्मय प्रतिष्ठान हुनेछः

क) संरक्षक

ख) प्राज्ञ सभा

ग) प्रज्ञा परिषद

घ) विषयगत विभागहरू

ङ) विज्ञ सूची।

७.संरक्षकहरू

संविधान सभाका सदस्य,प्रतिनिधि सभा सदस्य तथा प्रदेश सभा सदस्यको जिम्मेवारी प्राप्त गरिसकेका विशिष्ट व्यक्तित्वहरू संरक्षकमा रहनेछन्।

८. प्राज्ञ सभाः

१) प्रतिष्ठानको सर्वोच्च निकायको रूपमा एक प्राज्ञ सभा रहनेछ।

२) प्राज्ञ सभामा ९ जना रहनेछन् जसमा सभाको गठन देहाय अनुसार हुनेछ-

क) गापा अध्यक्ष -अध्यक्ष

ख) गा.पा उपाध्यक्ष   -सदस्य

ग) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत- सदस्य

घ) शिक्षा शाखा प्रमुख- सदस्य

ङ) गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका भाषा, साहित्य, कला, संस्कृति तथा साहित्यिक क्षेत्रमा योगदान गरेका विशिष्ट व्यक्ति, विद्वान र विज्ञहरूमध्येबाट समावेशितालाई समेत ध्यानमा राखी सिफारिस समितिबाट प्राप्त भएको सूचीको आधारमा एकजना महिलासहित ४ जना –सदस्य

च) गाउँपालिकाले तोकेको अधिकृतस्तरको कर्मचारी   सदस्य सचिव

३. उपदफा (ङ) बमोजिम मनोनीत उपाध्यक्ष र सदस्यहरूको पदावधि ५ वर्षको हुनेछ।

४. कुनै कारणले प्राज्ञ सभाका मनोनीत सदस्यको पद रिक्त हुन आएमा बाँकी कार्यकालको लागि त्यस्तो सदस्य जुन विधा, क्षेत्रबाट मनोनीत भएको हो सोही विधा, क्षेत्र र प्रक्रियाबाट अर्को व्यक्तिलाई मनोनयन गरिनेछ।

५. प्राज्ञ सभाको काम, कर्तव्य र अधिकारः प्राज्ञ सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः

क) वाङ्मय प्रतिष्ठानको नीति निर्धारण गर्ने,

ख) गाउँ सभाले तोकेको बजेटको सीमामा रही प्रतिष्ठानको वार्षिक योजना र कार्यक्रम स्वीकृत गर्ने,

ग) प्रतिष्ठानको वार्षिक बजेट पारित गर्ने,

घ) विद्वतवृत्ति, सम्मान र पुरस्कार अनुमोदन गर्ने,

ङ) परिषदलाई आवश्यक निर्देशन र मार्गदर्शन गर्ने,

च) परिषदको कामको अनुगमन र मूल्याङकन गर्ने,

छ) प्रतिष्ठानको नियमावली स्वीकृत गर्ने,

ज) तोकिए बमोजिमको काम गर्ने,

६) प्राज्ञ सभाको बैठक वर्षमा २ पटक बस्नेछ। बैठक बस्नुअघि बैठक बस्ने स्थान, मिति, समय र छलफलको कार्यसूचीसहितको सूचना सभाका सदस्य सचिवले सदस्यहरूलाई कम्तीमा ४८ घण्टा पहिले दिनुपर्नेछ।

७) सभामा तत्काल कायम रहेका सदस्यको सङख्याको पचास प्रतिशत भन्दा बढी सदस्यहरू उपस्थित भएमा सभाको बैठकका लागि गणपूरक संख्या पुगेको मानिनेछ।

८) सभाको बैठकको अध्यक्षता अध्यक्षले र निजको अनुपस्थितिमा उपाध्यक्षले गर्नेछ।

९) सभाको बैठकमा बहुमतको राय मान्य हुनेछ र मत बराबर भएमा बैठकको अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिले निर्णायक मत दिनेछ।

१०. सभाको बैठकको निर्णय सभाको सदस्य सचिवले प्रमाणित गर्नेछ।

११. सभाको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि सभा आफैँले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

९) प्रज्ञा परिषदको गठनः

१) वाङ्मय प्रतिष्ठानको प्रशासनिक तथा प्राज्ञ सभाबाट/गाउँसभाबाट स्वीकृत कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि एक स्वतन्त्र र अधिकारसम्पन्न कार्यकारिणी निकायको पाँच सदस्यीय प्रज्ञा परिषद रहनेछ ।

२) परिषदको गठन र स्वरूप देहायअनुरूप हुनेछः

क) उपाध्यक्ष -अध्यक्ष

ख) सिफारिस समितले सिफारिस गरी पठाएका सदस्यमध्येबाट १ जना महिलासहित ३ जना- सदस्य

ग) गाउँपालिकाले तोकेको अधिकृतस्तरको कर्मचारी- सदस्य सचिव ।

३.कुनै कारणले उपदफा २(ख) बमोजिमको सदस्यको पद रिक्त हुन गएमा बाँकी अवधिको लागि त्यस्तो सदस्य जुन विधा वा क्षेत्रबाट मनोनयन भएको हो सोही विधा वा क्षेत्र र प्रक्रियाबाट अर्को व्यक्तिलाई मनोनयन गरिनेछ ।

४. परिषद अन्तर्गत गाउँकार्यपालिकाका विषयगत समितिका संयोजक पदेन सदस्य रहने गरी योजना, विकास एवं भाषा-साहित्य, कला र संस्कृतिजस्ता विषयगत क्षेत्र हेर्ने गरी विभागहरू गठन गरिनेछ।

९. प्रज्ञा परिषदको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः

क) प्रज्ञा सभाले गरेका निर्णयहरू कार्यान्वयन गर्ने,

ख) प्रज्ञा सभाले दिएको निर्देशन पालना गर्ने,

ग) सदस्य सचिवले पेस गरेको वार्षिक कार्यक्रम, बजेट, प्रगति प्रतिवेदन तथा कार्यक्रमहरूको सम्बन्धमा छलफल तथा आवश्यकतानुसार संशोधन गरी अनुमोदनका लागि प्रज्ञा सभामा पेस गर्ने,

घ)विद्वतवृत्ति, सम्मान तथा पुरस्कार अनुमोदनका लागि प्रज्ञा सभामा पेस गर्ने,

ङ)परिषदको कामकारबाहीको सम्बन्धमा आवश्यकतानुसार समिति, उपसमिति वा कार्यटोली, विषयगत विभागहरू गठन गर्ने र त्यस्तो समिति, उपसमिति वा कार्यटोलीको काम, कर्तव्य र अधिकार तोक्ने,

च) तोकिए बमोजिमको काम गर्ने ।

१०. सिफारिस समिति

१.प्रतिष्ठानले उपाध्यक्ष, मनोनीत हुने प्राज्ञ सभाका सदस्यहरू र प्रज्ञा परिषदका सदस्यहरूको मनोनयनका लागि गाउँपालिका समक्ष सिफारिस गर्न प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको संयोजकत्वमा गापा अध्यक्षले तोकेका २ जना प्रतिष्ठित विज्ञ वा विद्वानहरू सम्मिलित सिफारिस समिति गठन गर्नेछ। समितिले विज्ञ रोस्टर सूचीमा समावेश गर्नुपर्ने विज्ञ, विद्वान र अध्येताहरूको छनोट गर्ने कार्य समेत गर्नेछ ।

२.उपदफा १ बमोजिम गठित सिफारिस समितिले गाउँपालिकावासी एवं गापा क्षेत्रभित्र भाषा, साहित्य, कला, संस्कृति, दर्शन तथा सामाजिकशास्त्र तथा योजना र विकासका क्षेत्रमा १० वर्षदेखि क्रियाशील रहेका अध्ययन, अनुसन्धान र कार्यक्रममा अनुभव हासिल गरेका, प्राज्ञिक क्षेत्रमा विशिष्ट पहिचान बनाएका ख्यातिप्राप्त व्यक्तिहरूमध्येबाट सम्भव भएसम्म एवं भाषा-

साहित्य, कला–संस्कृति, दर्शन तथा सामाजशास्त्र एवं योजना तथा विकास लगायत सबै विधाबाट प्रतिनिधित्व हुने गरी जाति, लिङग, भाषाभाषी समेतलाई समेट्ने गरी प्राज्ञ परिषदको उपाध्यक्षको लागि ३ जना र प्रज्ञा सभाका लागि ५ जना तथा प्रज्ञा परिषद सदस्यका ५ जना गरी जम्मा १० जनाको नाम गाउँपालिका समक्ष मनोनयनको लागि सिफारिस गर्नेछ। साथै समितिले विषयगत विभाग गठनका लागि सम्बद्ध क्षेत्रका विज्ञ, विद्वान र अध्येताहरू गरी कम्तीमा ३ देखि ५ जनासम्मको सूची बनाई कार्यपालिकासमक्ष सिफारिस गर्नुपर्नेछ।

३) सिफारिस समितिबाट सिफारिस भई आएका व्यक्तिहरूमध्येबाट गाउँ कार्यपालिकाले एक जना उपाध्यक्ष, कम्तीमा एक जना महिलासहित ५ जना प्रज्ञा परिषद सदस्य र कम्तीमा एकजना महिलासहित ५ जना प्रज्ञा सभा सदस्यहरूको मनोनयन गर्नेछ।

११. विषयगत विभागहरू

क) प्रतिष्ठानमा आवश्यकतानुसार विभिन्न विषय क्षेत्रका विज्ञहरूसहितको विषयगत विभागहरू गठन गर्न सकिनेछ।उक्त विभागका संयोजक एवम् पदाधिकारीहरू सिफारिस समितिको सुझावका आधारमा गाउँ कार्यपालिकाले गठन गर्नेछ।

ख) गाउँपालिकाका विषयगत समितिका संयोजकहरू विभागको पदेन सदस्य रहनेछन् भने यो समिति थिङक–ट्याङकको रूपमा रहने भएकाले कम्तीमा ३ देखि अधिकतम ५ जना सम्बद्ध क्षेत्रको विज्ञसहित देहायका विषयगत विभागहरू गठन गर्न सकिनेछः

(अ) भाषा, साहित्य, कला र संस्कृति विभाग

(आ) शिक्षा, युवा तथा खेलकुद विभाग

(इ) योजना, विकास र अनुगमन विभाग

(ई) उद्योग तथा वाणिज्य विभाग

(उ) सूचना, प्रविधि र सञ्चार विभाग

(ऊ) वन तथा वातावरण विभाग

१२.विज्ञसूची

प्रतिष्ठानले देश विदेशका इच्छुक विषयविज्ञ, विद्वान र अध्येताहरूलाई खुला सूचना आव्हान गरी विभिन्न क्षेत्रमा विज्ञ व्यक्तिहरूको रोस्टर सूची बनाउनु पर्नेछ। यसको व्यवस्थापन र अद्यावधिक गर्ने काम प्रज्ञा परिषदले गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद-४

प्रतिष्ठानको अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, प्रज्ञा सभा सदस्य र परिषद सदस्य तथा सचिवालय

१३. अध्यक्ष १) प्रतिष्ठानको कुलपति गापा अध्यक्ष रहनेछ ।

१४. मनोनित उपाध्यक्ष १)उपाध्यक्ष प्रतिष्ठानको प्रमुख पदाधिकारी हुनेछ ।

२) उपाध्यक्षको नियुक्तिः गाउँपालिका अध्यक्षले कार्यपालिकामा निर्णय गराई उपदफा १० बमोजिम गठित सिफारिस समितिको सिफारिसका आधारमा प्रतिष्ठानको उपाध्यक्ष नियुक्ति गर्नेछ ।

३)उपाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकारः

यस ऐनमा अन्यत्र उल्लिखित काम, कर्तव्य र अधिकारको अतिरिक्त उपाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः

(क) सभाले दिएको निर्देशन र परिषदले गरेको निर्णय कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,

(ख) वार्षिक कार्यक्रम, बजेट, कार्यक्रमहरू र प्रगति प्रतिवेदन तयार गर्ने, गराउने ।

(ग) स्वदेशी तथा विदेशी सङ्घ–संस्थाहरूसँग वाङ्मय प्रतिष्ठानको कामसँग सम्बन्धित विषयमा सम्पर्क, समन्वय र साझेदारी गर्ने, गराउने,

(घ)तोकिए बमोजिम काम गर्ने,

१५. प्रज्ञा सभा सदस्यः

१) प्रज्ञा प्रतिष्ठानको उद्देश्य पूर्तिका लागि दफा ७(२) बमोजिमको प्रज्ञासभा सदस्यहरू रहनेछन्।

२) प्रतिष्ठानका अध्यक्षले उपदफा १० बमोजिम गठित समितिको सिफारिसमा प्रज्ञा सभा सदस्यको नियुक्ति गर्नेछ ।

१६. प्रज्ञा परिषद सदस्यः

१) वाङ्मय प्रतिष्ठानको काम कारबाहीलाई व्यवस्थित ढङ्गले सञ्चालन गर्न दफा ८(२) बमोजिम प्रज्ञा परिषद सदस्यहरू रहनेछन् ।

१७.सदस्य सचिवः

१) वाङ्मय प्रतिष्ठानको कामकारबाहीलाई व्यवस्थित ढङ्गले सञ्चालन गर्न गाउँपालिकाले एक अधिकृत स्तरको कर्मचारीलाई सदस्य सचिव तोक्नेछ।

२.सदस्य सचिवको काम तोकिए बमोजिम हुनेछ।

१८. पद रिक्त हुनेः

१) देहायको अवस्थामा प्रतिष्ठानका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, प्रज्ञा सभाका सदस्यहरू र प्रज्ञा परिषदका सदस्यहरूको पद रिक्त भएको मानिनेछः

क) निजको पदावधि समाप्त भएमा

ख) निजले राजीनामा दिएमा

ग) निजको मानसिक सन्तुलन ठीक नभएमा

घ) निजले नैतिक पतन देखिने फौजदारी अभियोग अदालतबाट सजाय पाएमा

ङ) निज दफा १७ बमोजिम हटेमा

च) निजको मृत्यु भएमा।

१९. पदबाट हटाउन सक्नेः

१.प्रतिष्ठानका उपाध्यक्ष, प्रज्ञा सभा तथा प्रज्ञा परिषदका मनोनीत सदस्यले यस ऐनको उद्देश्य बमोजिम काम नगरेको वा आफ्नो पद अनुकूलको आचरण नगरेको वा इमानदारीपूर्वक कार्य नगरेको वा निजमा कार्य क्षमताको अभाव भएको कारण देखाई प्रज्ञा सभामा तत्काल कायम रहेका कम्तीमा एक चौथाइ सदस्यले अध्यक्षसमक्ष निवेदन दिएमा एक छानबिन समिति गठन गर्नेछ।

२.उपदफा १ बमोजिम गठित छानबिन समितिले सो सम्बन्धमा छानबिन गरी आफ्नो प्रतिवेदन अध्यक्षसमक्ष पेस गर्नेछ।

३. उपदफा २ बमोजिम पेस भएको प्रतिवेदनबाट निजलाई पदबाट हटाउन उपयुक्त लागेमा अध्यक्षले हटाउन सक्नेछ।

४. प्रतिष्ठानको उपाध्यक्ष, प्रज्ञा सभाका सदस्य र प्रज्ञा परिषदका सदस्यहरूलाई पदबाट हटाउन अघि सफाइको मौका दिनुपर्नेछ।

२०.सचिवालयः

१)प्रतिष्ठानको सचिवालय गाउँपालिकामा रहनेछ।

२) प्रतिष्ठानको सम्पर्क समन्वय शाखाको रूपमा शैक्षिक प्रशासन शाखा रहनेछ।

३) प्रतिष्ठानको वार्षिक प्रतिवेदन यसै शाखामार्फत गाउँपालिकामा पेस हुनेछ।

४) सचिवालयमा प्रतिष्ठानका सचिव तथा आवश्यकतनुसार अन्य कर्मचारीहरू रहन सक्नेछन्।

परिच्छेद-५

कर्मचारी व्यवस्थापन तथा सेवा, शर्त र सुविधा

२१) कर्मचारीसम्बन्धी व्यवस्थाः

(१) प्रतिष्ठानका लागि आवश्यक पर्ने कर्मचारीहरू प्रतिष्ठान वा गाउँपालिकाको श्रोतबाट खर्च व्यहोर्ने गरी गाउँ कार्यपालिकाले तोकिए बमोजिम नियुक्त गर्न सक्नेछ।

(१क) उपदफा (१) बमोजिम प्रतिष्ठानका कर्मचारीहरूको नियुक्ति नभएसम्मको लागि गाउँपालिकाको कुनै कर्मचारीलाई प्रतिष्ठान वा गाउँपालिकाबाट तलब खाने गरी गाउँकार्यपालिकाले काज खटाउन सक्नेछ।

(२) उपदफा (१क) बमोजिम गाउँपालिकाबाट काजमा खटाएका कर्मचारीहरूको पदाधिकार निज जुन कार्यालयबाट काज खटिएको हो सोही कार्यालयको दरबन्दीमा रहनेछ।

(३) प्रतिष्ठानमा काजमा खटिएका कर्मचारीलाई गाउँपालिकाले अन्यत्र काज खटाउनु वा सरुवा गर्नु परेमा त्यसको सूचना सिफारिस समितिलाई दिनेछ।

(४) प्रतिष्ठानमा काज खटिएका गाउँपालिकाका कर्मचारीको सरुवा, बढुवा र विभागीय कारवाही निजामती सेवासम्बन्धी प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ।

(५) प्रतिष्ठानमा काजमा खटिएका गाउँपालिकाको कर्मचारीलाई विभागीय कारबाही गर्नुपर्ने भएमा समितिले सो कर्मचारी उपर कुन आरोप लागेको हो त्यसको स्पष्ट कारण खुलाई विभागीय कारबाहीको लागि गाउँपालिकासमक्ष पेस गर्नुपर्नेछ।

२२. पारिश्रमिक र भत्ताः

(१) प्रतिष्ठानका कर्मचारीहरूले तोकिएबमोजिम पारिश्रमिक पाउनेछन्।

२) प्रतिष्ठानका उपाध्यक्ष, प्रज्ञा सभाका सदस्य तथा प्रज्ञा परिषदका सेवा, सुविधा गाउँ कार्यपालिकाले निर्धारणगरे बमोजिम हुनेछ।

३) प्रतिष्ठानको बैठकमा भाग लिएबापत प्रतिष्ठानको प्राज्ञ सभा, प्राज्ञ परिषद र विभागीय समितिका पदाधिकारी एवम् सदस्यले प्रचलित कानुनबमोजिम दैनिक भ्रमण भत्ता, यातायात सुविधा, बैठक भत्ताका अतिरिक्त विज्ञ सेवाबापतको पारीश्रमिक समेत नियमानुसार पाउनेछन्।

परिच्छेद-६

कोष र लेखापरीक्षण

२३. प्रतिष्ठानको कोषः

(१) समितिको एउटा कोष हुनेछ र सो कोषमा देहायका रकमहरू रहनेछन्

(क) संघ र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदान

(ख) गाउँपालिकाबाट प्राप्त रकम,

(ग) विदेशी सरकार वा अन्तर्राष्ट्रिय सङ्घसंस्थाबाट प्राप्त रकम,

(घ) प्रवेश शुल्क, भाडा तथा कक्ष शुल्कबाट उठेको रकम,

(ङ) अध्ययन, अनुसन्धान र कार्यक्रम सञ्चालनबाट आर्जित रकम,

(च) अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम

(२) उपदफा (१) को खण्ड (क) बमोजिम गाउँपालिकाले समितिलाई पाँच वर्षसम्म रकम उपलब्ध गराउनेछ र त्यसरी रकम उपलब्ध गराउँदा पहिलो वर्ष उपलब्ध गराएको रकममा प्रति वर्ष बीस प्रतिशतका दरले घटाउँदै जानेछ।

(३) समितिले उपदफा (१) को खण्ड (ख) बमोजिमको कुनै रकम प्राप्त गर्नु गाउँपालिकाको स्वीकृति लिनु पर्नेछ।

(४) उपदफा (१) बमोजिमको कोषमा रहने रकम समितिले तोकेको कुनै वाणिज्य बैंकमा खाता खोली जम्मा गरिनेछ।

(५) प्रतिष्ठानको सबै खर्च उपदफा (१) बमोजिमको कोषबाट व्यहोरिने छ।

(६) प्रतिष्ठानको कोषको सञ्चालन तोकिए बमोजिम हुनेछ।

२४. लेखा र लेखापरीक्षणः

(१) प्रतिष्ठानको आयव्ययको लेखा गाउँपालिकाले अपनाएको तरिका बमोजिम राखिनेछ।

(२) प्रतिष्ठानको लेखापरीक्षण प्रचलित कानूनबमोजिम हुनेछ।

(३) गाउँपालिकाले चाहेमा जुनसुकै बखत पनि प्रतिष्ठानको हिसाबकिताब जाँच्न वा जँचाउन सक्नेछ।

२५. वार्षिक प्रतिवेदन

प्रतिष्ठानले आफूले वर्षभरि सम्पादन गरेको कामको संक्षिप्त विवरण, समितिले गरेको आम्दानी तथा खर्च, कामकारबाही गर्दा देखिएका समस्या, लेखापरीक्षकको प्रतिवेदनमा उल्लिखित संक्षिप्त व्यहोरा तथा भविष्यमा सञ्चालन गर्ने योजना तथा कार्यक्रमसमेत समावेश गरी प्रत्येक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले तीन महिनाभित्र गाउँपालिकासमक्ष प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको प्रतिवेदन गाउँपालिकाले सार्वजनिक गर्नुपर्नेछ।

परिच्छेद-७

विविध

२६. अधिकार प्रत्यायोजनः

(१) प्रतिष्ठानले आवश्यकतानुसार आफ्नो केही अधिकार प्रज्ञा परिषदका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष ,प्राज्ञ सदस्य, सदस्य सचिव, दफा ११ बमोजिम गठित विषयगत विभागका पदाधिकारी वा कुनै अधिकृत कर्मचारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

२७. गाउँपालिकासँगको सम्पर्क:गाउँपालिकासँग सम्पर्क कार्य गाउँपालिका शिक्षा शाखामार्फत राख्नुपर्नेछ।

२८) शपथ ग्रहणः प्रतिष्ठानका उपाध्यक्ष, प्रज्ञा सभा तथा परिषदका मनोनीत सदस्यहरूले अनुसूची-१ बमोजिम अध्यक्ष समक्ष शपथ लिनु पर्नेछ ।

२९) सदस्यता वितरणः प्रतिष्ठानले मापदण्ड निर्धारण गरी गाउँपालिकाको योजना, विकास एवम् भाषा-साहित्य,कला-संस्कृतिको क्षेत्रमा विशिष्ट योगदान पुऱ्याउने स्रष्टाहरूलाई ऐनबमोजिम विशिष्ट,श्रेयस्कर, आजीवन सदस्यता उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।

३०. **छाप**ः प्रतिष्ठानले छुट्टै प्रतीक चिन्ह/लोगो, लेटर प्याड र छापको प्रयोग गर्न सक्नेछ।

३१.**नियम**ः गाउँपालिकाले यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयनका गर्न नियम, नियमावली, कार्यविधि र निर्देशिका बनाउन सक्नेछ ।

अनुसूची-१

शपथ

दफा १९ (१) सँग सम्बन्धित

म...सत्य र जनताप्रति पूर्ण बफादार रही सत्य निष्ठापूर्वक प्रतिज्ञा गर्दछु। ईश्वर र जनताको नाममा शपथ लिन्छु कि नेपालको राजकीय सत्ता र सावभौमसत्ता नेपाली जनतामा मात्र निहीत रहेको नेपालको संविधानप्रति पूर्ण बफादार रही खिजीदेम्बा गाउँपालिका प्रज्ञा प्रज्ञा प्रतिष्ठानको .... पदको कामकाज प्रचलित कानुनको अधीनमा रही कसैको डर नमानी, पक्षपात नगरी, कसैप्रति पूर्वाग्रह वा खराब भावना नलिई, इमानदारितासाथ गर्नेछु र आफ्नो कर्तव्य पालनाको सिलसिलामा आफूलाई जानकारी भएको कुरा म पदमा बहाल रहँदा वा नरहँदा जुनसुकै अवस्थामा पनि प्रचलित कानुनको पालना गर्दाबाहेक अरू अवस्थामा कुनै किसिमबाट पनि प्रकट वा सङ्केत गर्ने छैन।

शपथ गर्ने

नाम र थरः   दस्तखतः

पदः

मितिः

शपथ गराउने

नाम र थरः   दस्तखतः

पदः अध्यक्ष

मितिः

अनुसूची-२

प्रतीक चिन्ह

दफा १९ को (४) सँग सम्बन्धित

षट्कोणको बीचमा सरस्वतीको तस्विर रहने, त्यसको सिरानमा खिजीदेम्बा वाङ्मय प्रतिष्ठान र पुछारमा खिजीदेम्बा गाउँपालिका ओखलढुंगा(स्था.२०७९) त्यसको तल १ नं. प्रदेश नेपाल रहनेछ।

आज्ञाले,

(डम्बरबहादुर रजनमगर)

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत